

Wyrok z dnia 19 grudnia 2001 r.

II UKN 698/00

Równoczesne okresy podlegania różnym ubezpieczeniom społecznym nie są sumowane przy obliczaniu okresów wymaganych do ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2001 r. sprawy z wniosku Oxanny K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o prawo do emerytury, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 8 czerwca 2000 r. oddalił apelację ubezpieczonej Oxanny K. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 13 stycznia 1999 r. oddalającego odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury na podstawie art. 27 ustawy o z.e.p. z uwagi na nieudokumentowanie 30 letniego okresu ubezpieczenia. W sprawie tej organ rentowy ustalił, że ubezpieczona legitymuje się okresami ubezpieczenia w łącznym rozmiarze 27 lat 1 miesiąca i 8 dni. Do tych okresów zaliczył jej okres opłacania składek na rolnicze ubezpieczenia społeczne, który nie pokrywał się z innymi okresami ubezpieczenia, a ponadto odmówił zaliczenia okresu pracy świadczonej na podstawie zlecenia od 1 sierpnia do 31 grudnia 1971 r. z uwagi na niewykazanie wymiaru godzin pracy i wysokości otrzymywanego wynagrodzenia. Ustalenia potwierdził Sąd pierwszej instancji, który uznał, iż ubezpieczona nie legitymuje się okresami ubezpieczenia w rozmiarze gwarantującym jej prawo do emerytury na pod-

stawie art. 27 ust. 1 pkt 1 ustawy o z.e.p. Sąd Apelacyjny wskazał, iż przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nie dopuszczają niejako podwójnego zaliczania przypadających w tym samym czasie (pokrywających się) okresów ubezpieczenia w razie zbiegu opłacania składek na pracownicze i rolnicze ubezpieczenie społeczne. Rozstrzygający kwestię takiego zbiegu art. 15 ust. 3, 3a i 3b ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent przewidywał zwiększenie świadczenia z tytułu opłacania składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne, a nie „wydłużenie” okresów składkowych o okres opłacania tych składek, albowiem w razie zbiegu w czasie okresów składkowych, nieskładkowych lub traktowanych jako składkowe uwzględnia się okres najkorzystniejszy, którym był okres podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Zgodne z prawem było także uwzględnienie okresów nieskładkowych w wymiarze 1/3 uwzględnionych okresów składkowych. Natomiast ubezpieczona nie wykazała, iż w okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 1971 r. wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia uzyskiwała z tego tytułu dochód w wysokości co najmniej połowy miesięcznego najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej, co było niezbędnym warunkiem zaliczenia tego okresu do stażu emerytalnego.

W kasacji ubezpieczonej podniesiono zarzuty: 1. niewłaściwego zastosowania art. 13 ust. 3 pkt 2 i art. 27 ustawy o z.e.p. w związku z art. 186 i art. 195 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 2. naruszenia art. 316 § 1 KPC, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego.

W ocenie wnoszącej kasację, Sądy meriti nie dostrzegły zmiany stanu prawnego. Została uchylona zarówno ustawa o z.e.p. (art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach), jak i ustawa o rewaloryzacji emerytur i rent (art. 195 pkt 7 ustawy o emeryturach i rentach). Zgodnie z art. 316 § 1 KPC, wymagało to zbadania uprawnień emerytalnych ubezpieczonej pod rządem „nowej ustawy”, uwzględniając „nowy kontekst normatywny oraz normatywną treść przepisów przejściowych” i „z tej konfrontacji wyciągnąć właściwe wnioski potrzebne dla rozstrzygnięcia sprawy obywatelki, a między innymi wybrać ustawę emerytalną dla wnioskodawczynie korzystniejszą”. Ponadto okres nauki w szkole wyższej wnioskodawczynie od 1 października 1963 r. do 28 lutego 1969 r., poprzedzony okresem zatrudnienia od 5 grudnia 1962 r. do 31 maja 1963 r., należałoby jej zaliczyć jako „okres składkowy zatrudnienia, zgodnie z wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy emerytalnej z 1982 r.”,

która „wydaje się dla niej korzystniejsza”. Także składkowy okres ubezpieczenia społecznego rolników obejmujący co najmniej 6 udowodnionych lat powinien być uwzględniony jako okres „uzupełnieniowy” na podstawie tej ustawy emerytalnej, co oznaczałoby spełnienie wymagań określonych w art. 27 ustawy o z.e.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty kasacji dotyczące naruszenia przepisów art. 186 i art. 195 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 118, poz. 887 ze zm.), derogujących przepisy ustawy o z.e.p. i ustawy rewaloryzacyjnej, są oczywiście chybione, jeżeli zważyć, że przedmiotem postępowania był wniosek emerytalny i decyzja organu rentowego sprzed dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach, tymczasem zgodnie z art. 186 ust. 2 pkt 1) przepisy tej ustawy stosuje się do wniosków zgłoszonych od dnia 1 stycznia 1999 r., to jest od dnia wejścia jej w życie (art. 196). Ponadto Autor kasacji nie wskazał, które konkretne przepisy tej ustawy są w jakimkolwiek zakresie korzystniejsze dla ubezpieczonej od przepisów ustaw poprzednio obowiązujących, przeciwnie w kasacji wskazuje na naruszenie korzystniejszych - w jego ocenie - przepisów ustawy o z.e.p. Sąd Najwyższy, który rozpoznaje kasację w granicach wyartykułowanych zarzutów kasacyjnych (art. 393¹¹ KPC), nie ma powinności wyręczania pełnomocnika skarżącej z obowiązku wskazywania konkretnych przepisów prawa materialnego, które - w jego mniemaniu - są korzystniejsze dla ubezpieczonej. Trzeba zatem jedynie wskazać, że w aktualnym stanie prawnym zasady nabywania uprawnień emerytalnych dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. (art. 29 ustawy o emeryturach i rentach) są określone podobnie jak w poprzednio obowiązujących ustawach (art. 27 ustawy o z.e.p.), a zatem w rozważanej kwestii pomiędzy tymi aktami ustawowymi nie ma relacji korzystniejszej ustawy emerytalnej.

W dalszej części skrzący opiera się na zarzutach dotyczących naruszenia przepisów ustawy o z.e.p., które według jego rozumienia normy derogacyjnej z art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 316 § 1 KPC, nie miały do ubezpieczonej zastosowania. Autor kasacji błędnie zarzucił Sądowi drugiej instancji naruszenie korzystniejszego - w jego mniemaniu - art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy o z.e.p., który według jego twierdzeń mógł już nie obowiązywać z uwagi na derogujący walor

art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach. Tymczasem art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy o z.e.p., który pozwalał traktować okresy nauki w szkole wyższej pod warunkiem uprzedniego zatrudnienia, jeżeli nauka ta została ukończona przed dniem wejścia w życie ustawy o z.e.p. jako tzw. okresy zaliczalne do okresów zatrudnienia - nie miał w sprawie zastosowania, albowiem został zmodyfikowany z dniem wejścia w życie ustawy rewaloryzacyjnej, która nadała mu nowe brzmienie normatywne. Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 10 ustawy rewaloryzacyjnej - okresy nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, mogły być uwzględnione w wymiarze określonym w programie studiów jako tzw. nieskładkowe okresy ubezpieczenia. Organ rentowy zaliczył ubezpieczonej okres studiów do okresów nieskładkowych, które uwzględnił w rozmiarze nie przekraczającym jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych, a skarżący nie zakwestionował takiego sposobu wykładni art. 4 ust. 2 ustawy rewaloryzacyjnej.

Zarzuty dotyczące nieuwzględnienia składkowego okresu podlegania przez ubezpieczonego rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu nie mieszczą się w granicach naruszenia art. 27 ust. 1 ustawy o z.e.p., który w ogóle nie regulował kwestii „okresów uzupełnieniowych” rozumianych jako okresy opłacania składek na rolnicze ubezpieczenia społeczne. W tej sprawie Sąd drugiej instancji prawidłowo zinterpretował przepisy art. 5 w związku z art. 15 ust. 3, 3a i 3b ustawy rewaloryzacyjnej, które pozwalały traktować okresy opłacania składek na rolnicze ubezpieczenia społeczne jako okresy uzupełniające wymiar wymaganych składkowych i nieskładkowych okresów ubezpieczenia w zakresie niezbędnym do nabycia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych (art. 5 tej ustawy), bądź przewidywały zwiększenie należnych świadczeń (art. 15 ust. 3, 3a i 3b). Natomiast regulacje te nie pozwalały na sumowanie zbiegających się w czasie składkowych i nieskładkowych okresów ubezpieczenia społecznego z okresami opłacania składek na rolnicze ubezpieczenia społeczne, albowiem art. 6 ust. 8 ustawy rewaloryzacyjnej wyraźnie stanowił, iż w razie zbiegu w czasie takich okresów ubezpieczenia przy ustalaniu prawa do świadczeń uwzględnia się okres korzystniejszy. Oznacza to, że zbiegające się w czasie okresy podlegania ubezpieczeniom społecznym nie podlegają sumowaniu przy obliczaniu okresów ubezpieczenia wymaganych do ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych. W aktualnym stanie prawnym taki sam walor normatywy zawiera art. 11 ustawy o emeryturach i rentach. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 27 ust. 1

ustawy o z.e.p. okazał się oczywiście bezzasadny wobec nieudowodnienia wymaganego 30 letniego stażu ubezpieczenia.

Mając powyższe na uwadze kasacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² KPC.

=====